

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4692/2552

นางบัญญัติ บุญชู ผู้ร้อง นางสาวจุฑามาศ บุญชู ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1713, ป.พ.พ. มาตรา 1716, ป.พ.พ. มาตรา 1725, ป.พ.พ. มาตรา 1728, ป.พ.พ. มาตรา 1729, ป.พ.พ. มาตรา 1736, ป.พ.พ. มาตรา 1744, ป.วิ.พ. มาตรา 84

ย่อ / หลักกฎหมาย

ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลยังมิภาระหน้าที่ที่จะต้องรวบรวมทรัพย์มรดกซึ่งมีจำนวนมากมายหลายรายการ ต่อสู้คดีที่ถูกเจ้าหนี้กองมรดกฟ้องให้ชำระหนี้แทนกองมรดก รวมทั้งบริหารจัดการบริษัทกล้วยไม้สืบแทนเจ้ามรดก เมื่อภาระหน้าที่ดังกล่าวยังไม่ลุล่วง ผู้ร้องย่อมจะไม่สามารถลงมือจัดทำบัญชีทรัพย์มรดกภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ฟังคำสั่งศาลตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1728 (2) ประกอบมาตรา 1716 โดยให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนตามมาตรา 1729 นับแต่เวลาที่ระบุไว้ในมาตรา 1728 เพราะมีอุปสรรคขัดขวาง มิใช่ผู้ร้องละเลย ส่วนข้อที่ผู้คัดค้านอ้างว่าเป็นเพราะผู้ร้องมีเจตนาปกปิดไม่ให้ผู้คัดค้านล่วงรู้ที่เจ้ามรดกมีทรัพย์มรดกมากเพื่อปิดบังทรัพย์มรดกนั้น ผู้คัดค้านมิได้นำสืบพยานใดสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนตามภาระการพิสูจน์ใน ป.วิ.พ. มาตรา 84 (1) พยานหลักฐานของผู้คัดค้านจึงไม่พอรับฟัง แม้ผู้ร้องไปขอรับเงินฝากอันเป็นมรดกของเจ้ามรดกจากธนาคาร ตามหนังสือทนายทขอรับมรดก แต่ความก็ปรากฏจากเอกสารฉบับนั้นว่าผู้ร้องขอรับเงินในฐานะผู้จัดการมรดก มิได้กระทำการเป็นส่วนตัว ส่วนการรับโอนที่ดินมรดกก็ปรากฏจากคำร้องขอถอนผู้จัดการมรดกของผู้คัดค้านเองว่าผู้ร้องดำเนินการในฐานะผู้จัดการมรดกเช่นกัน จึงมิใช่การกระทำที่ถือว่าเป็นการทุจริตหรือปิดบังทรัพย์มรดก ที่ผู้ร้องยังมีได้แบ่งปันทรัพย์มรดกแก่ทายาทก็เนื่องจากกองมรดกมีหนี้สิน ดังนั้น トラาใดที่เจ้าหนี้กองมรดกยังมิได้รับชำระหนี้ ป.พ.พ. มาตรา 1736 วรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทรัพย์มรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ โดยในวรรคสองกำหนดว่าในระหว่างเวลาเช่นนั้นผู้จัดการมรดกชอบที่จะทำการใด ๆ ในทางจัดการตามที่จำเป็นได้ เช่น แก่ฟ้องในศาลและอื่น ๆ และเมื่อเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระหนี้แล้ว ผู้จัดการมรดกต้องทำการแบ่งปันมรดก แม้กระนั้นมาตรา 1744 ยังบัญญัติรับรองต่อไปว่า ผู้จัดการมรดกไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์มรดกหรือส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทก่อนปีหนึ่งนับแต่วันที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย เว้นแต่เจ้าหนี้กองมรดกที่ปรากฏตัวได้รับชำระหนี้แล้วทุกคน ดังนั้น การกระทำของผู้ร้องจึงมิใช่ละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ผู้จัดการมรดก ป.พ.พ. มาตรา 1713 เพียงแต่กำหนดเหตุที่ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งพนักงานอัยการอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกในกรณีต่างๆ เท่านั้น และถ้าไม่มีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดกมิได้กำหนดให้ผู้ร้องต้องเสนอบัญชีทายาทโดยธรรมผู้มีสิทธิได้รับมรดกต่อศาลด้วยในคราวเดียวกัน หากแต่แยกกำหนดไว้ในมาตรา 1725 ว่า ผู้จัดการมรดกต้องสืบหาโดยสมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพินัยกรรมที่เกี่ยวกับผู้นั้นภายในเวลาอันสมควร การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก เช่นนั้นในขณะที่ยังไม่มีภาระหน้าที่ผู้จัดการมรดก จึงมิใช่การปกปิดข้อเท็จจริงในเรื่องทายาทของเจ้ามรดกและไม่เป็นเหตุที่ศาลอาจถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดก

คำพิพากษา

คดีสืบเนื่องจากศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของนายเกษมเจ้ามรดก ผู้คัดค้าน ยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกของนายเกษมตามคำสั่งศาล และขอให้ตั้งผู้คัดค้านซึ่งมิได้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้จัดการมรดกเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดกแทน ผู้ร้องยื่นคำร้องคัดค้าน ขอให้ยกคำร้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้อง ให้คำคำร้องเป็นพับ ผู้คัดค้านอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ให้คำอุทธรณ์เป็นพับ ผู้คัดค้านฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2542 ศาลชั้นต้น ตั้งผู้ร้องซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดกเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดก โดยผู้ร้อง มิได้ระบุชื่อผู้คัดค้านซึ่งเป็นบุตรนอกกฎหมายที่เจ้ามรดกได้รับรองแล้วว่าเป็นทายาทโดยธรรม เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ร้องกับเจ้ามรดกไว้ในบัญชีเครือญาติเอกสารหมาย ร.5 ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของผู้คัดค้านมีว่า มีเหตุที่ศาลจะสั่งถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้หรือไม่ ผู้คัดค้านมีตัวผู้คัดค้านและนางชิดมารดาของผู้คัดค้านเป็นพยาน เบิกความว่า ผู้ร้องร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดกโดยไม่บอกกล่าวผู้คัดค้านและเครือญาติ ที่ไปร่วมงานศพของเจ้ามรดก ทั้งยังปกปิดข้อเท็จจริงไม่ระบุชื่อผู้คัดค้านในบัญชีเครือญาติตาม บัญชีเครือญาติเอกสารหมาย ร.5 ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรนอกกฎหมายที่เจ้ามรดกได้ รับรองแล้ว นอกจากทรัพย์สินมรดกมากมายหลายรายการตามบัญชีทรัพย์สินเอกสารหมาย ค.4 แล้ว ผู้ ร้องยังขอรับเงินฝากประมาณ 800,000 บาท อันเป็นมรดกของเจ้ามรดกจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาซอยสะพานควาย ตามหนังสือทายาทขอรับมรดกเอกสารหมาย ค.3 แต่ผู้ร้อง กลับละเลยไม่ทำบัญชีทรัพย์สินมรดกและไม่แบ่งปันทรัพย์สินมรดกเหล่านั้นแก่ทายาทอื่นรวมทั้ง ผู้คัดค้าน โดยผู้คัดค้านตอบคำถามค้านรับข้อเท็จจริงว่า เจ้ามรดกมีหนี้สินอยู่เป็นจำนวนมากที่เกิด จากการประกอบธุรกิจ ผู้คัดค้านเองก็ฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินมรดกของเจ้ามรดกจากผู้ร้องต่อศาลชั้นต้น และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณา ขณะเดียวกันนางชิดก็ตอบคำถามค้านรับข้อเท็จจริงด้วยว่า ผู้ร้อง กับบุตรต้องดำเนินกิจการบริษัทกล้วยไม้แทนเจ้ามรดกเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ แสดงแจ้งชัด อยู่ในตัวว่าผู้ร้องซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลยังมีภาระหน้าที่ที่จะต้องรวบรวมทรัพย์สินมรดก ซึ่งมีจำนวนมากหลายรายการ ต่อสูคดีที่ถูกเจ้าหนีกองมรดกฟ้องให้ชำระหนี้แทนกองมรดก รวมทั้งบริหารจัดการบริษัทกล้วยไม้สืบแทนเจ้ามรดก เมื่อภาระหน้าที่ดังกล่าวยังไม่ลุล่วง ผู้ร้อง ย่อมจะไม่สามารถลงมือจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ฟังคำสั่งศาลตั้งให้เป็น ผู้จัดการมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1728 (2) ประกอบมาตรา 1716 โดย ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนตามมาตรา 1729 นับแต่เวลาที่ระบุไว้ในมาตรา 1728 เพราะมี อุปสรรคขัดขวาง มิใช่ผู้ร้องละเลย ส่วนข้อที่ผู้คัดค้านอ้างว่าเป็นเพราะผู้ร้องมีเจตนาปกปิดไม่ให้ ผู้คัดค้านล่วงรู้ว่าเจ้ามรดกมีทรัพย์สินมรดกมากเพื่อปิดบังทรัพย์สินมรดกนั้นผู้คัดค้านมิได้นำสืบพยานใด สนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนตามภาระการพิสูจน์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 (1) พยานหลักฐานของผู้คัดค้านจึงไม่พอรับฟังแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าผู้ร้องไปขอรับ เงินฝาก 834, 868.96 บาท อันเป็นมรดกของเจ้ามรดกจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาซอยสะพานควาย ตามหนังสือทายาทขอรับมรดกเอกสารหมาย ค.3 แต่ความก็ปรากฏจาก เอกสารฉบับนั้นว่าผู้ร้องขอรับเงินในฐานะผู้จัดการมรดก มิได้กระทำการเป็นส่วนตัว ส่วนการรับ โอนที่ดินมรดกก็ปรากฏจากคำร้องขอถอนผู้จัดการมรดกของผู้คัดค้านเองว่าผู้ร้องดำเนินการใน ในฐานะผู้จัดการมรดกเช่นกันจึงไม่ใช่วินิจฉัยที่ถือว่าเป็นการทุจริตหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกที่ผู้ร้อง ยังมีได้แบ่งปันทรัพย์สินมรดกแก่ทายาทก็เนื่องจากกองมรดกมีหนี้สิน ดังนั้น トラバใดที่เจ้าหนี้

กองมรดกยังไม่ได้รับชำระหนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1736 วรรคหนึ่ง ให้ถือว่า ทรัพย์มรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ โดยในวรรคสองกำหนดว่า ในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น ผู้จัดการมรดกชอบที่จะทำการใด ๆ ในทางจัดการตามที่จำเป็นได้ เช่น แก่ฟ้องในศาลและอื่น ๆ และเมื่อเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระหนี้แล้ว ผู้จัดการมรดกต้องทำการแบ่งปันมรดก แม้กระนั้น มาตรา 1744 ยังบัญญัติรับรองต่อไปว่า ผู้จัดการมรดกไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์มรดกหรือส่วนใด ส่วนหนึ่งแห่งทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทก่อนปีหนึ่งนับแต่วันที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายเว้นแต่ เจ้าหนี้กองมรดกที่ปรากฏตัวได้รับชำระหนี้แล้วทุกคน ดังนั้น การกระทำของผู้ร้องจึงมิใช่ละเลยไม่ ทำการตามหน้าที่ผู้จัดการมรดก ข้อที่ผู้คัดค้านอ้างว่าผู้ร้องปกปิดข้อเท็จจริงไม่ระบุชื่อผู้คัดค้านใน บัญชีเครือญาติ ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรนอกกฎหมายที่เจ้ามรดกได้รับรองแล้วนั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1713 เพียงแต่กำหนดเหตุที่ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งพนักงานอัยการอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกในกรณีต่างๆ เท่านั้น และถ้าไม่มี ข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ และโดยคำนึงถึง เจตนาของเจ้ามรดก มิได้กำหนดให้ผู้ร้องต้องเสนอบัญชีทายาทโดยธรรมผู้มีสิทธิได้รับมรดกต่อ ศาลด้วยในคราวเดียวกันหากแต่แยกกำหนดไว้ในมาตรา 1725 ว่า ผู้จัดการมรดกต้องสืบหาโดย สมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพินัยกรรมที่เกี่ยวกับผู้นั้นภายในเวลา อันสมควร การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกเช่นนั้นในขณะที่ยังไม่มีภาระหน้าที่ ผู้จัดการมรดก จึงมิใช่การปกปิดข้อเท็จจริงในเรื่องทายาทของเจ้ามรดกและไม่เป็นเหตุที่ศาลอาจ ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดก ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาต้องกันให้ยกคำร้องคัดค้านจึง ชอบแล้ว ฎีกาของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น" พินักษายืน ให้คำอุทธรณ์นิยมในชั้นนี้เป็นพับ

องค์คณะ

ธนพจน์ อารยลักษณ์ · พัทธ์ศ คงจันทร์ · เฉลียว พลวิเศษ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/4692/2552>